

राज्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे
स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व कार्यप्रणाली

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक डब्ल्युक्युएम-2010/प्र.क्र. 190 /पापु-12,
मंत्रालय, मुंबई, दिनांक :- 29 ऑगस्ट, 2012

प्रस्तावना :-

जनतेला शुद्ध व सुरक्षित पाणी पुरवठा होण्यासाठी पाण्याची गुणवत्ता चांगली असणे आवश्यक आहे. पाणी गुणवत्ता व सनियंत्रण कार्यक्रमामध्ये स्वच्छता सर्वेक्षणाचे महत्व अनन्य साधारण आहे. जागतीक आरोग्य संघटना व केंद्र शासनाने पाणी गुणवत्ता संनियंत्रण सर्वेक्षण कार्यक्रमांतर्गत स्रोत निहाय स्वच्छता सर्वेक्षण करण्याबाबत सुचना प्राधान्याने दिलेल्या आहेत. स्वच्छता सर्वेक्षणातुन स्रोता भोवतीचा परिसर, पाणी पुरवठा संरचना व व्यवस्थापनातील जे काही दोष आढळून येतात त्यांचे निराकरण घेलेत करता येऊन संभाव्य साथीस प्रतिबंध करता येतें.

राज्यात स्वच्छता सर्वेक्षण हे आरोग्य विभागामार्फत केले जाते. पावसाळ्यापुर्वी (माहे मार्च ते मे) व पावसाळ्यानंतर (माहे ऑक्टोबर ते डिसेंबर) या काळात पाण्याचे स्रोत व अन्य बाबींसाठी स्वच्छता सर्वेक्षण केले जाते. सर्व प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या वैद्यकीय अधिकारी यांचेवर या सर्वेक्षणाची जबाबदारी आहे. हे अत्यंत वैशिष्ट्यपूर्ण सर्वेक्षण असुन सर्वेक्षणाव्दारे ग्रामपंचायतीना लाल, हिरवे, पिवळे, चंद्रेरी कार्ड राज्यात वितरीत केले जाते.

- **लाल रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष** - ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये पाणी शुद्धीकरण अनियमित होते, पाणी स्रोताचा परिसर अस्वच्छ आहे, नळ गळत्या / व्हाल्व गळत्या आहेत, ग्रामपंचायतीस टिसीएल पावडरचा पुरेशा प्रमाणात व योग्य गुणवत्तेचा साठा उपलब्ध नाही, वर्षभरात जलजन्य साथरोगाचा उद्रेक झालेला आहे अशा ग्रामपंचायतीना लाल रंगाचे कार्ड दिले जाते.
- **हिरवे रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष** - वरील दोष ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये आढळून येत नाही त्यांना हिरव्या रंगाचे कार्ड दिले जाते.
- **पिवळे रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष** - ज्या गावांमध्ये अस्वच्छता आढळून येते त्या ग्रामपंचायतीना पिवळे कार्ड देण्यात येते.
- **चंद्रेरी रंगाचे कार्ड देण्याचे निकष** - सलग पाच वर्ष साथीचा उद्रेक न झालेल्या व पाच वर्ष हिरवे कार्ड मिळालेल्या असे दोन्ही निकष पूर्ण करणा-या ग्रामपंचायतीस चंद्रेरी कार्ड देण्यात येते.

बदलत्या काळानुरूप जागतिक आरोग्य संघटना, केंद्र शासन यांनी ठरवुन दिलेल्या स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व राज्यात पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण बाबत होत असलेली कार्यवाही याबाबत अभ्यास करून सर्व समावेशक अशी कार्यप्रणाली निश्चितीकरण करण्यासाठी राज्य शासनाने मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, कोल्हापूर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्यात आली होती.

शासन निर्णय

कोल्हापुर जिल्ह्याने जिल्ह्यातील अस्तीत्वात असलेल्या सर्व पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे प्रायोगिक स्तरावर पुर्ण केलेले स्वच्छता सर्वेक्षण व समितीने केंद्र शासन व जागतिक आरोग्य संघटकनेचे निकष याबाबत सखोल चर्चा करून शासनास अहवाल सादर केला होता. सदर अहवालाच्या शिफारशी स्विकारल्या आहेत. राज्यातील पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षणाचे निकष व कार्यप्रणाली पुढीलप्रमाणे :-

- जिल्ह्यातील अस्तीत्वात असलेल्या सर्व सार्वजनिक पिण्याच्या पाण्याच्या स्रोतांचे स्वच्छता सर्वेक्षण करण्यात यावे.
- स्वच्छता सर्वेक्षणासाठी स्रोतनिहाय सर्वेक्षण नमुना (प्रपत्र- अ, ब, क प्रमाणे) तयार करण्यात आला आहे.
- आरोग्य कर्मचारी, जलसुरक्षक हे स्वच्छता सर्वेक्षणाचे काम संयुक्तपणे करतील, सर्वेक्षण करताना ते ग्रामस्थ, ग्रामपंचायतीचे सदस्य प्रामुख्याने महिला सदस्य यांना सहभागी करून घेतील.
- स्वच्छता सर्वेक्षणात प्राप्त गुणांकनाच्याव्दारे तीव्र जोखीम, मध्यम जोखीम व कमी जोखीम असे स्रोतांचे वर्गीकरण करण्यात यावे.
- स्वच्छता सर्वेक्षणात वर्गीकरणात आढळून आलेल्या कारणानुसार प्रतिबंधात्मक उपाययोजना हाती घेण्यात याव्यात. यामध्ये तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम असलेल्या स्रोतांबाबत त्वरीत उपाय योजना करण्यात याव्यात.

प्रशिक्षण

- जिल्ह्यातील जलसुरक्षक, ग्रामसेवक, आरोग्य सेवक, आरोग्य सहाय्यक, विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांना कार्यप्रणालीचे एक दिवसाचे प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- सदर प्रशिक्षणाची सनियंत्रण व प्रशासकीय जबाबदारी गटविकास अधिकारी व तांत्रीक जबाबदारी तालूका आरोग्य अधिकारी यांची राहील. विस्तार अधिकारी (पंचायत) व उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांनी सदर प्रशिक्षणाचे नियोजन करावे.
- सदर प्रशिक्षण हे सलग तीन वर्षे प्रत्येक स्वच्छता सर्वेक्षणाच्या अगोदर देण्यात यावे.

सर्व पाणी स्रोतांचे स्वच्छतेसह सर्वेक्षण

राज्यात एकाच वेळी दर वर्षी पावसाळ्यापुर्वी म्हणजेच 1 एप्रिल ते 30 एप्रिल व पावसाळ्यानंतर 02 ऑक्टोबर ते 30 ऑक्टोबर या कालावधीत स्वच्छता सर्वेक्षण मोहिम हाती घेण्यात यावी.

लाल, पिवळे, हिरवे व चंद्रेरी कार्ड देण्याची कार्यप्रणाली

- १) ग्रामपंचायतीना स्रोताच्या वापरानुसार व निर्माण झालेल्या जोखीमेनुसार वर्गीकरण करून व त्यानुसार लाल, पिवळे व हिरवे कार्ड दिले जावे.
- २) ग्रामपंचायतीना लाल, पिवळे व हिरवे कार्ड देताना गावातील प्रत्येक स्रोताची जोखीम नमूद करावी. ग्रामपंचायतीना मधील गावातील 70 टक्के पेक्षा जास्त लोकसंख्या ज्या स्रोतांवर अवलंबून आहे व या स्रोतांचे पाणी पिण्यास वापरले जाते. त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम असल्यास त्या ग्रामपंचायतीला लाल कार्ड देण्यात यावे. गुप ग्रामपंचायतीमध्ये एका गावात वरील निष्कर्ष आढळल्यास त्या ग्रामपंचायतीस लाल कार्ड देण्यात यावे.
- ३) ज्या गावातील असुरक्षित पाणीपुरवठा जोखीम 70 टक्क्यापेक्षा जास्त आहे त्या ठिकाणी तीव्र जोखीम, 30 ते 69 टक्के आहे त्या ठिकाणी मध्यम जोखीम व 0 ते 29 टक्के आहे त्या ठिकाणी सौम्य किंवा कमी जोखीम समजण्यात यावी. त्यानुसार तीव्र जोखीम, मध्यम जोखीम व कमी जोखीम असलेल्या ग्रामपंचायतीना अनुकमे लाल, पिवळे व हिरवे कार्ड देण्यात यावे.
- ४) लाल कार्ड हे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांच्या स्वाक्षरीने, तर पिवळे कार्ड हे गटविकास अधिकारी, तालूका आरोग्य अधिकारी व उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने, व हिरवे कार्ड कार्यकक्षेतील प्राथमिक आरोग्य केंद्रातील वैद्यकीय अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने ग्रामपंचायतीना देण्यात यावे.

- ५) सलग पाच वर्षे साथीचा उद्रेक झालेला नसेल व सलग पाच वर्षे हिरवे कार्ड मिळालेले असेल अशा दोन्ही निकष पूर्ण करणा-या ग्रामपंचायतीस जिल्हाचे पालक मंत्री व जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष यांच्या हस्ते समारंभपूर्वक चंद्री कार्ड देण्यात यावे. या ग्रामपंचामधील ग्रामसेवक, आरोग्य कर्मचारी, जलसुरक्षक यांना प्रशस्ती पत्रक देवून गौरव करण्यात यावा.

अहवाल सादर करणे

- आरोग्य सेंवक हे आपल्या कार्यकक्षेतील स्नोत स्वच्छता सर्वेक्षणाचा अहवाल प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये सादर करतील. प्राथमिक आरोग्यकेंद्रातील पर्यवेक्षक अहवालाचे संकलन करून वैदेयकीय अधिका-या मार्फत सात दिवसामध्ये तालुका आरोग्य अधिकारी कार्यलयामध्ये सादर करतील. तालुका आरोग्य कार्यालयातील पर्यवेक्षक सात दिवसामध्ये तालुक्यातील सर्व अहवालाचे संकलन करून गटविकास अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना अहवाल सादर करतील. जिल्हा स्तरावर पाणी गुणवता निरीक्षक सर्व तालुक्याच्या अहवालाचे संकलन करून अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांच्या स्वाक्षरीने मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांना सात दिवसामध्ये अतिंम अहवाल सादर करतील.

प्रतिबंधात्मक कार्यवाही व सनियंत्रण

- स्वच्छता सर्वेक्षणाचे अंतिम अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर 15 दिवसात तालुकास्तरावर गटविकास अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली व तालुका आरोग्य अधिकारी, उप अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा) यांच्या तालुकास्तरीय समितीत तालुक्याच्या लाल व पिवळे कार्ड प्राप्त झालेल्या ग्रामपंचायतींचे सरपंच व ग्रामसेवक यांचा आढावा घेऊन त्रुटी पूर्ण करण्याबाबत संबंधीतांना योग्य मार्गदर्शन करण्यात यावे.
- एक महिन्याच्या कालावधीत आढळून आलेल्या सर्व तीव्र जोखीम व मध्यम जोखीम स्नोतांबाबत उपाय योजना करण्यात याव्यात.
- अध्यक्ष, ग्राम आरोग्य, पाणी पुरवठा व स्वच्छता समिती, सरपंच, आरोग्य सेंवक, ग्रामसेवक, आरोग्य पर्यवेक्षक, वैदेयकीय अधिकारी, विस्तार अधिकारी (पंचायत), इत्यादी कडून नियमित पाठपुरावा व सनियंत्रण करण्यात यावे.
- वैदेयकीय अधिकारी हे गाव पातळीवर, तालुका आरोग्य अधिकारी हे तालुकास्तरावर, व जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या मार्गदर्शनाखाली सनियंत्रण ठेवतील.
- जिल्हास्तरावरून जिल्हा आरोग्य अधिकारी, कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग) व उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांचे सनियंत्रण असावे.

प्रशासकीय बाबी

- जिल्हा आरोग्य अधिकारी हे अतिरिक्त जिल्हा अधिकारी (साथरोग) यांच्या मदतीने स्वच्छता सर्वेक्षण पूर्ण करतील.
- लाल, हिरवे, पिवळे, चंद्री कार्ड नमुना, सर्वेक्षण नमुना अ, ब व क फॉर्म छपाई : अ-निळा, ब-पिवळा, क-पांढरा या रंगात छपाई करण्यासाठी जिल्हा परिषदेने पुरेशी तरतुद करावी. (सदर नमूने शासन निर्णयासोबत जोडण्यात आलेले आहेत.)
- ज्या ग्रामपंचायतीस, सलग दोन वेळा लाल कार्ड मिळालेले असेल अशा ग्रामपंचायती मधील जो पर्यंत लाल कार्डचे रूपातर हिरव्या कार्डमध्ये होत नाही तोपर्यंत सदरच्या ग्रामपंचायतीं कोणत्याही प्रकारच्या प्रोत्साहन अनुदानास अपात्र राहतील.

- ४) स्वच्छता सर्वेक्षणानंतर या अहवालाची चर्चा ग्रामसभा, पंचायत समिती मासिक सभा व जिल्हा परिषद सर्वसाधारण सभा यामध्ये करण्यात यावी.
- ५) स्वच्छता सर्वेक्षणातील अहवाला नंतर लाल कार्डावर, तीव्र व मध्यम जोखमीच्या स्नोतांबाबत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना बाबत एक महिन्यात कार्यवाही करण्यात यावी. एक महिन्यात कार्यवाही न झाल्यास संबंधीत सनियंत्रण अधिकारी यांच्या अहवालानुसार गट विकास अधिकारी यांनी ग्रामसेवकांची एक वेतनवाढ एका वर्षासाठी थांबवावी.
- ६) ग्रामपंचायतींनी १ किलो, २ किलो व ५ किलो या प्रमाणात आवश्यकते नुसार टी.सी.एल. TCL पावडर ची नियमित खरेदी करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग, सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णयाचा संगणक सांकेतांक-201208291307051800 असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सही/-

(श्रीमती शैला ए.)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) उपसचिव व संचालक (आर.एस.पी.एम.यू.) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई. 32
- ५) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- ६) संचालक, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १०) मुख्याधिकारी, नगरपालिका (सर्व)
- ११) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एकसप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉइंट मुंबई.
- १२) अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- १३) वोश ऑफिसर, युनिसेफ, मुंबई
- १४) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, अहमदनगर
- १५) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, धुळे
- १६) तांत्रिक सल्लागार, जलस्वराज्य प्रकल्प, सीबीडी-बेलापूर, नवी मुंबई
- १७) उपसंचालक (आरोग्यसेवा), राज्य आरोग्य प्रयोगशाळा, पुणे.
- १८) कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १९) जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- २०) डॉ. उमेश तागडे/डॉ. शैलेश कानडे, पाणी गुणवत्ता सल्लागार, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था, नवी मुंबई

जिल्हा (निळा कलर)

पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - अ

नळ पाणी पुरवठा योजना

सर्वेक्षण मोहिम कालावधी दि. / / ते / /

भेटीचा दिनांक - / /

अ) सर्वसाधारण माहिती

1.. प्रा.आ.कैंद्र :- प्रा.आ.कैंद्र कोड :-

2.. उपकैंद्र :- उपकैंद्र कोड :-

3.. ग्रामपंचायतचे नांव :- ग्रामसेवकांचे नांव :--

4.. गावाचे नांव :- गावाचा जनगनना कोड :-

5.. लोकसंख्या :- कुटुंबे :-

6.. स्नोत क्रमांक : - स्नोतावर अवलंबुन असणारी लोकसंख्या
(अंदाजे)

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

		गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
1	स्नोताभेवतालचा परिसर असवृच्छा] 15 मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहते का ?	15		
2	स्नोताच्या सर्वात जवळील शैचालय / गाईगुरांचा गोठा स्नोतापासुन 15 मिटर ठंचावर आहे का ?	05		
3	टाकीतुन गांवाला पाणी पुरवठा करणा-या पाईप लाईनला व्हॉल्व / नळगळती आहेत काय ?	20		
4	पिण्याची साठवण टाकीस गळती आहे काय ? तोटी विना नळ आहेत काय ?	05		
5	टाकी तीन महिन्यातुन एकदा स्वच्छ करून टाकीवरती ऑईलपैन्टने तारीख लिहीली आहे काय ?	05		
6	स्नोतापासुन ते टाकीपर्यंतची पाईप लाईन गटारा खालुन गेली आहे काय ?	05		
7	टाकीतुन गांवाला पाणी पुरवठा करणा-या पाईप लाईन गटारा जवळुन अथवा गटारातुन गेली आहे काय ?	10		
8	ग्रामपंचायती कडील टी.सी.एल.साठा नोंदवही व ओ.टी.टेस्ट नोंदवहीत नोंदी अनियमित घेतल्या जातात काय ?	05		
9	मागील 3 महिन्यातील पाणी नमुना पिण्यास योग्य आहे काय ?	05		
10	मागील टी.सी.एल. नमुन्या मधील क्लोरिनचे प्रमाण 20 टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	05		
11	ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्यातील टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्रॅ. ग्रामपंचायती मागील सहा महिन्यातील टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्रॅ. गरज व वापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (20 टक्के तफावत ग्राह्य धरणेत याची.)	20		
		एकूण	100	

वरील माहितीतील होयची साठी दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तीव्र, मध्यम व सौम्य जोखीम निश्चित करावी.

70 व 70 पेक्षा जास्त	तीव्र जोखीम
31 ते 69	मध्यम जोखीम
0 ते 30 पेक्षा कमी	सौम्य जोखीम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जरुरत्या कार्यवाहीसाठी वैयक्तिय अधिकारी प्रा.आ.कैंद्र यांचे मार्फत

१) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकारी पंचायत समिती

जिल्हा (गुलाबी कलर)

पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - ब

बोअर/हातपंप / विद्युत बोअरपंप

सर्वेक्षण मोहिम कालावधी दि. / / ते / /

भेटीचा दिनांक - / /

अ) असर्वसाधारणमाहिती

1.. प्रा.आ.कैंद्र : - प्रा.आ.कैंद्र कोड : -

2.. उपकैंद्र : - उपकैंद्र कोड : -

3.. ग्रामपंचायतचे नांव : - ग्रामसेवकांचे नांव : --

4.. गावाचे नांव : - गावाचा जनगनना कोड : -

5.. लोकसंख्या : - कुटुंबे : -

6.. स्वोत क्रमांक : - स्वोतावर अवलंबुन असणारी लोकसंख्या
(अंदाजे)

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

		गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
1	स्वोताभोवतालचा परिसर अस्वच्छ आहे काय ?	15		
2	स्वोताच्या सर्वात जवळील शैचालय / गाईगुरांचा गोठा स्वोतापासुन 15 मिटर ठंचावर आहे का ?	05		
3	स्वोतापासुन 15 मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहते का ?	10		
4	स्वोताभोतीची सिमेंटची फरशी 1 मिटरपेक्षा कमी रुद्दीची आहे का ?	05		
5	कुपनलिका / हातपंप / टयुबवेल सहा महिन्यातून एकदा शुद्धीकरण केले जाते काय ?	10		
6	कुपनलिका / हातपंप / टयुबवेल च्या पायाची जोडणी सैल होठन फरशीतून (Platform) पाणी आत जात आहे काय ?	20		
7	मागील 3 महिन्यातील पाणी नमुना पिण्यास योग्य आहे काय ?	05		
8	मागील टी.सी.एल. नमुन्या मधील क्लोरिनचे प्रमाण 20 टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	05		
9	ग्रामपंचायती कडील टी.सी.एल.साठा नोंदवही व ओ.टी.टेस्ट नोंदवहीत नोंदी अनियमित घेतल्या जातात काय ?	05		
10	ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्याची टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्रॅ. ग्रामपंचायती मागील सहा महिन्यातील टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्रॅ. गरज व वापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (20 टक्के तफावत ग्राह्य धरणेत यावी.)	20		
		एकूण	100	

वरील माहितीतील होयची साठी दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तीव्र, मध्यम व सौम्य जोखीम निश्चित करावी.

70 व 70 पेक्षा जास्त	तीव्र जोखीम
31 ते 69	मध्यम जोखीम
0 ते 30 पेक्षा कमी	सौम्य जोखीम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जरुरत्या कार्यवाहीसाठी वैयक्तिय अधिकारी प्रा.आ.कैंद्र यांचे मार्फत

२) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकारी पंचायत समिती

जिल्हा (पांढरा कलर)
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण माहिती

प्रपत्र - क

विहीर / उघडी विहीर

सर्वेक्षण मोहिम कालावधी दि. / / ते / /

भेटीचा दिनांक - / /

अ) असर्वसाधारणमाहिती

1.. प्रा.आ.कैंद्र :-	प्रा.आ.कैंद्र कोड :-
2.. उपकैंद्र :-	उपकैंद्र कोड :-
3.. ग्रामपंचायतचे नांव :-	ग्रामसेवकांचे नांवव :--
4.. गावाचे नांव :-	गावाचा जनगनना कोड :-
5.. लोकसंख्या :-	कुटुंबे :-
6.. स्रोत क्रमांक : :- ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	स्रोतावर अवलंबुन असणारी लोकसंख्या (अंदाजे) स्रोतावर अवलंबुन असणारी कुटुंबे (अंदाजे)

ब) स्वच्छता सर्वेक्षण संबंधी माहिती

		गुण	होय / नाही	मिळालेले गुण
1	स्रोताभोवतालचा परिसर अस्वच्छ आहे काय ?	15		
2	स्रोताच्या सर्वात जवळील शौचालय / गाईगुरांचा गोठा स्रोतापासुन 15 मिटर ठंचावर आहे का ?	05		
3	स्रोतापासुन 15 मीटर अंतरापर्यंत सांडपाणी साचून राहते का ?	20		
4	विहीर झाकण / जाळी आहे काय ?	05		
5	विहीर च्या भिंती 1 मिटर वरपर्यंत सरक्षकं भिंती व्यवस्थित बांधुन रहाट बसविण्यात आले आहेत काय ?	10		
6	विहीर इत्यादी वर कपडे, जनावरे, वाहनेधुणे, अंगोळ करणे इत्यादी प्रकार केले जातात काय ?	10		
7	मागील 3 महिन्यातील पाणी नमुना पिण्यास योग्य आहे काय ?	05		
8	मागील टी.सी.एल. नमुन्या मधील क्तोरिनचे प्रमाण 20 टक्के पेक्षा कमी आढळून आले आहे काय ?	05		
9	ग्रामपंचायती कडील टी.सी.एल. साठा नोंदवही व ओ.टी. टेस्ट नोंदवहीत नोंदी अनियमित घेतल्या जातात काय ?	05		
10	ग्रामपंचायतीची मागील सहा महिन्याची टी.सी.एल. ची गरज कि.ग्रॅ. ग्रामपंचायती मागील सहा महिन्यातील टी.सी.एल. चा वापर कि.ग्रॅ. गरज व वापर यामध्ये तफावत आहे काय ? (20 टक्के तफावत ग्राह्य धरणेत यावी.)	20		
	एकूण	100		

वरील माहितीतील होयची साठी दिलेल्या गुणानुक्रमानुसार संख्या मोजावी व खाली दिलेल्या तक्त्या नुसार तीव्र, मध्यम व सौम्य जोखीम निश्चित करावी.

70 व 70 पेक्षा जास्त	तीव्र जोखीम
31 ते 69	मध्यम जोखीम
0 ते 30 पेक्षा कमी	सौम्य जोखीम

जलसुरक्षक / पाणीपुरवठा कर्मचारी
नांव व स्वाक्षरी

तपासणी करणा-या आरोग्य सेवकांचे
नांव व स्वाक्षरी

प्रत माहितीसाठी व जरुरत्या कार्यवाहीसाठी वैयक्तिय अधिकारी प्रा.आ.कैंद्र यांचे मार्फत

३) संबंधित ग्रामपंचायत २) तालुका आरोग्य अधिकारी पंचायत समिती

जिल्हा परिषद,

पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण

तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र-लाल कार्ड

पत्र क्र. ----- दिनांक -----

प्रति,

सरपंच / ग्रामसेवक

ग्रामपंचायत

तालुका जि.

विषय - तीव्र जोखीम प्रमाणपत्र बाबत

- संदर्भ - 1. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्युक्युएम-2010/प्र.क्र.190 /पापु-12,
दिनांक / /2012
2. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. . .

उपरोक्त संदर्भीयास अनुसरून आपल्या ग्रामपंचायतीतील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / /
20 या कालावधी मध्ये करण्यात आले असता गांवातील पाणी पुरवठा तीव्र व मध्यम जोखीम 70 टक्के पेक्षा जास्त होत असल्याचे निर्देशनास आल्यानेहे आपणास हे **तीव्र जोखीम लाल कार्ड** देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे. बाब निहाय सर्वेक्षण गुण तका सर्वेक्षण कालावधीत ग्रामपंचायतीस देण्यात आलेला आहे.

आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून 1 महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पुर्णपणे कमी करून लाल कार्डचे रूपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले बाबतचा अहवाल वैयक्तीय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा. विहित वेळेत पुर्तता न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करण्यात येईल.

अ . नं .	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेरा
1								
2								
3								
4								
5								

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
जिल्हा परिषद,

जिल्हा परिषद,
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण
मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र-पिवळे कार्ड
पत्र क्र. ----- दिनांक -----

प्रति,
 सरपंच / ग्रामसेवक
 ग्रामपंचायत
 तालुका जि.

विषय - मध्यम जोखीम प्रमाणपत्र बाबत.....

संदर्भ - 1. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.डब्ल्युक्युएम-2010/प्र.क्र.190/पापु-12, दिनांक / / 2012
 2. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण.

उपरोक्त संदर्भीयास अनुसरून आपल्या गांवातील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / 20 या कालावधी मध्ये करणेत आले असता गांवातील असुरक्षित पाणी पुरवठा जोखीम 31 ते 69 टक्के पर्यंत होत असल्याचे निर्देशनास आलेने आपणास हे **मध्यम जोखीम पिवळे कार्ड** देणेत येत आहे ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे.

आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून 1 महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पुर्णपणे कर्मी करून पिवळे कार्डचे रूपांतर हिरव्या कार्ड मध्ये केले बाबतचा अहवाल वैयक्तिय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा विहित वेळेत पुर्तता न झाल्यास शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार पुढील कारवाई करणेत येईल.

अ . नं .	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेरा
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								

उप अभियंता ग्रापापु,
 पंचायत समिती,

तालुका आरोग्य अधिकारी,
 पंचायत समिती,

गटविकास अधिकारी,
 पंचायत
 समिती.....

जिल्हा परिषद,
पिण्याचे पाणी योजना स्वच्छता सर्वेक्षण
अल्प जोखीम प्रमाणपत्र-हिरवे कार्ड
 पत्र क्र. ----- दिनांक -----

प्रति,
 सरपंच / ग्रामसेवक
 ग्रामपंचायत
 तालुका जि.

विषय - अल्प जोखीम प्रमाणपत्र बाबत

संदर्भ - 1. शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.डब्ल्युक्युएम-2010/प.क्र.190 /पापु-12, दिनांक / / 2012
 2. आरोग्य विभाग जिल्हा परिषद मार्फत करण्यात आलेले स्वच्छता सर्वेक्षण. . . .

उपरोक्त संदर्भीयास अनुसरून आपल्या गांवातील खाली नमुद केलेल्या चौकटी मध्ये पाणी स्रोतांचे सर्वेक्षण दिनांक / / 20 या कालावधी मध्ये करणेत आले असता गांवातील असुरक्षित पाणी पुरवठा जोखीम 1 ते 29 टक्के पर्यंत होत असल्याचे निर्देशनास आल्याने आपणास हे अल्प जोखीम हिरवे कार्ड देणेत येत आहे आपणास या द्वारे सुचित करण्यात येते की, सर्वेक्षण कालावधी मध्ये आपल्या ग्रामपंचायतीस दिलेल्या जोखीम बाबत सर्व ती प्रतिबंधात्मक उपाययोजना तात्काळ करून 1 महिन्याच्या आत पाणी पुरवठा जोखीम पुर्णपणे कमी करावी व तसे केल्याबाबतचा अहवाल वैयकिय अधिकारी यांचे मार्फत गटविकास अधिकारी यांना सादर करावा

अ . नं .	स्रोत	स्थळवर्णन	संकेतांक	अवलंबुन लोकसंख्या	तीव्र जोखीम	मध्यम जोखीम	अल्प जोखीम	शेरा
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								

वैयकिय अधिकारी,
 प्राथमिक आरोग्य केंद्र,
 तालुका

जिल्हा परिषद,

पिण्याचे पाणी स्रोत स्वच्छता सर्वेक्षण

चंद्रेरी प्रमाणपत्र

शासन निर्णय क्र.डब्ल्युक्युएम-2010/प्र.क्र.190 /पापु-12,

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, महाराष्ट्र शासन

दिनांक / /

प्रति,

श्री / श्रीमती _____ (ग्रामसेवक)

श्री. _____ (आरोग्य सेवक)

श्री / श्रीमती _____ (जलसुरक्षक)

ग्रामपंचायत

तालुका जि.

आपण आपल्या ग्रामपंचायतीं मध्ये सलग पाच वर्षे कोणत्याही प्रकारच्या जलजन्य साथीचा उद्रेक होऊ नये यासाठी केलेल्या प्रयत्नांसाठी व ग्रामपंचायती मधील सर्व स्रोतांना सलग पाच वर्षे हिरवे कार्ड मिळवून देण्यासाठी केलेल्या उत्कृष्ट कामाबाबत आपण सर्व जण अभिनंदनास पात्र आहात. आपण केलेली कामगिरी अन्य ग्रामपंचायतींसाठी आदर्श ठरेल.

आपली सातत्यपुर्ण कामगिरी यापुढेही अशीच राहील ही अपेक्षा.

जिल्हा परिषद अध्यक्ष

पालक मंत्री

